

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No: 59845/10

Hasan Hüseyin ERBAŞ / Türkiye

Başkan

Paul Lemmens,

Yargıçlar

Valeriu Grițco,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 4 Eylül 2018 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

20 Eylül 2010 tarihinde yapılan yukarıdaki başvuruyu göz önüne alarak,
Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Hasan Hüseyin Erbaş, 1975 doğumlu bir Türk vatandaşı olup, İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde İstanbul Barosuna kayıtlı avukat N. Sansur tarafından temsil edilmiştir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”), kendi yetkilisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

3. Dava konusu olaylar, taraflarca ibraz edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

4. Başvuran, 25 Mart 2005 tarihinde gözaltına alınmıştır.

5. Başvuran, 29 Mart 2005 tarihinde İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde hakim önüne çıkarılmış ve tutukluluğuna karar verilmiştir.

6. Cumhuriyet savcısı, 21 Nisan 2005 tarihinde, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesine bir iddianame sunmuştur.

7. Yargılamayı yürüten mahkeme, 2 Mayıs 2005 tarihinde tensip duruşması düzenlemiş ve başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

8. Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılması üzerine, başvuran hakkında yürütülen dava İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde görülmüştür.

9. Başvuran, 10 Mart 2010 tarihinde, devam eden tutukluluk haline ilişkin *resen* verilen 5 Mart 2010 tarihli karara karşı itirazda bulunmuştur.

10. Yargılamayı yürüten mahkeme, başvuranın ve avukatının hazır bulunduğu 16 Mart 2010 tarihli duruşmada, başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

11. Başvuran, 5 Nisan 2010 tarihinde, mahkemenin, 10 Mart 2010 tarihinde yapmış olduğu itiraz hakkında karar vermediğini iddia ederek, bir kez daha 5 Mart 2010 tarihli karara karşı itirazda bulunmuştur. Yargılamayı yürüten mahkeme, 14 Nisan 2010 tarihinde, başvuranın itirazını daha önce değerlendirdiğini ve 16 Mart 2010 tarihli duruşmada reddettiğini belirterek, başvuranın bu itirazını reddetmiş ve bir kez daha başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

12. Başvuran, 18 Mayıs 2010 tarihinde, tutukluluk halinin devamına ilişkin olarak *re'sen* verilen 14 Mayıs 2010 tarihli karara karşı itirazda bulunmuştur.

İtirazı inceleyen mahkeme, 25 Mayıs 2010 tarihinde, sözlü duruşma gerçekleştirilmeden itirazın reddine karar vermiştir.

13. Başvuran, 14 Ocak 2011 tarihinde tahliye edilmiştir.

14. Dava dosyasındaki en son bilgilere göre, başvuran aleyhinde yürütülen ceza yargılamaları 2011 yılı itibariyle derdestti.

B. İlgili iç hukuk ve uygulama

15. İlgili iç hukuka ve uygulamaya ilişkin açıklamalar *A.Ş./Türkiye* (no. 58271/10, § 34-35, 13 Eylül 2016), *Altınok/Türkiye* (no. 31610/08, §§ 28-32, 29 Kasım 2011) ve *Turgut ve Diğerleri/Türkiye* ((k.k.), no. 4860/09, §§ 19-26, 26 Mart 2013) kararlarında bulunabilir.

ŞİKÂYETLER

16. Başvuran, Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında, tutukluluk süresinin uzunluğundan şikayet etmiştir. Başvuran ayrıca, mahkemelerin, tutukluluk halinin devamına karar verirken hemen hemen aynı ve basmakalıp gerekçeler sunduklarını belirtmiştir. Başvuran ek olarak, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi kapsamında, uzun bir süre tutuklu kalması nedeniyle masumiyet karinesi hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. Başvuran, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi uyarınca, tutukluluğuna etkili bir şekilde itiraz edebileceği etkili bir hukuk yolu olmadığını ileri sürmüştür. Başvuran bu bağlamda, Sözleşme'nin 13. maddesine de dayanmıştır.

18. Başvuran ayrıca, Sözleşmenin 6. maddesi kapsamında, ceza yargılamalarının uzunluğunun "makul süre" koşuluyla bağdaşmadığını iddia etmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi

19. Başvuran, Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında, tutukluluk süresinin uzunluğundan şikayet etmiştir. Başvuran ayrıca, mahkemelerin, tutukluluk halinin devamına karar verirken hemen hemen aynı ve basmakalıp gerekçeler sunduklarını belirtmiştir. Başvuran ek olarak, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi kapsamında, uzun bir süre tutuklu kalması nedeniyle masumiyet karinesi hakkının ihlal edildiği konusunda şikayette bulunmuştur.

20. Mahkeme, başvuranın şikayetlerinin genel olarak tutukluluk halinin uzunluğuyla ilgili olması nedeniyle, söz konusu şikayetlerin Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında incelenmesinin uygun olduğu kanısındadır (bk. *Can/Türkiye* (k.k.), no. 6644/08, 14 Nisan 2009).

21. Hükümet Mahkeme'den iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle söz konusu şikâyeti reddetmesini talep etmiştir. Bu bakımdan Hükümet, başvuranın Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ("CMK") 141. maddesi uyarınca tazminat talep etmesi gerektiğini belirtmiştir.

22. Mahkeme, tutukluluk süresinin uzunluğu bakımından CMK'nın 141 § 1 (d) maddesinin uygulanmasına ilişkin iç hukuk yolunun *A.Ş./Türkiye* (no. 58271/10, § 8595, 13 Eylül 2016) ve *Şefik Demir/Türkiye* ((k.k.), no. 51770/07, §§ 17-5, 16 Ekim 2012) davalarında incelendiğini gözlemlemektedir.

23. Mahkeme, yukarıda anılan *Şefik Demir* davasında, söz konusu hukuk yolunun mahkûmiyetleri kesinleşmiş olan başvurular tarafından tüketilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca, yukarıda anılan A.Ş. kararında (bk. § 92), Haziran 2015 tarihi itibarıyla, CMK'nın 141 § 1 (d) maddesinde öngörülen iç hukuk yolunun, yargılamalar kesinleşmeden önce dahi başvurular tarafından tüketilmesi gerektiğine karar vermiştir.

24. Mahkeme, somut davada başvuranın 14 Ocak 2011 tarihinde serbest bırakılması ile tutukluğunun sona erdiğini, ancak başvuran aleyhine yürütülen

yargılamaların halen derdest olup olmadığı veya kesinleşip kesinleşmediğine dair herhangi bir bilgi bulunmadığını kaydetmektedir. Bununla birlikte Mahkeme, başvuranın her iki durumda da CMK'nın 141 § 1 (d) maddesi uyarınca tazminat talebinde bulunabileceğini gözlemlemektedir. Ancak, başvuran tazminat talebinde bulunmamıştır.

25. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğine ilişkin değerlendirmenin, normal şartlarda, Mahkeme'ye başvurunun yapıldığı tarih esas alınarak gerçekleştirildiğini hatırlatmaktadır. Ancak, Mahkeme'nin birçok kararında belirttiği üzere bu kural, her davanın kendine özgü koşullarıyla haklı kılınabilecek istisnalara tabidir (bk. *İçyer / Türkiye* (k.k.), no. 18888/02, § 72, AİHM 2006-I). Mahkeme daha önce, ceza yargılamalarındaki nihai karardan sonra uygulanabilir olan, tutukluluğun uzunluğuna ilişkin yukarıda belirtilen hukuk yoluna ilişkin davalarda bu kuraldan ayrılmıştır (bk. diğer kararlar arasında, *Tatal ve Diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 11929/12, 28 Ocak 2014). Mahkeme, söz konusu istisnanın somut davada da uygulanması gerektiği kanaatindedir.

26. Sonuç olarak, Mahkeme, Hükümetin itirazını dikkate alarak, iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle, söz konusu şikayetin Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

B. Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi

27. Başvuran, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesine dayanarak, tutukluluk hali incelenirken mahkeme huzuruna çıkamadığından şikayetçi olmuştur. Başvuran ayrıca, Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında, ulusal hukuk sisteminde devam eden tutukluluk haline etkili bir şekilde itiraz edebileceği etkili bir hukuk yolu bulunmadığı hususunda şikayette bulunmuştur.

28. Mahkeme, başvuranın 13. madde kapsamındaki şikayetin, bu hususta özel hüküm (*lex specialis*) olan Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanısındadır.

29. Hükümet bu argümana itiraz etmiştir.

30. Somut davada, başvuran 29 Mart 2005 tarihinde tutuklanmıştır. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, 16 Mart 2010 tarihli duruşmanın sonunda, başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. Başvuran ve avukatı söz konusu duruşmada hazır bulunmuştur. Başvuran bu karara 5 Nisan 2010 tarihinde itiraz etmiştir.

31. Yargılamayı yürüten mahkeme, 14 Mayıs 2010 tarihinde, tutukluluk halinin uzatılmasına *re'sen* karar vermiştir. Bunun üzerine, başvuran söz konusu karara itiraz etmiştir.

32. Mahkeme, bu itirazların sırasıyla 14 Nisan 2010 ve 25 Mayıs 2010 tarihlerinde mahkemelerce dosya üzerinden reddedildiğini gözlemlemektedir. Ancak başvuran, itirazları ilgili mahkeme tarafından incelenmeden sırasıyla 29 ve 70 gün önce yargılamayı yürüten mahkeme huzuruna çıkmıştır. Bu koşullar altında Mahkeme, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi amaçları doğrultusunda, itirazı inceleyen mahkeme önünde ayrıca bir sözlü duruşmanın gerekli olmadığı kanaatindedir.

33. Dolayısıyla Mahkeme, yargılamalar esnasında sözlü duruşma gerçekleştirilmemesinin Sözleşme'nin 5 § 4 maddesini ihlal etmediği sonucuna varmıştır (bk. *Altınok/Türkiye*, no. 31610/08, 54-55, 29 Kasım 2011; *Adem Serkan Gündoğdu/Türkiye*, no. 67696/11, §§ 35-48, 16 Ocak 2018).

34. Başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları gereğince reddedilmelidir.

C. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi

35. Başvuran, ceza yargılamalarının uzunluğunun, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde düzenlenen "makul süre" koşuluyla bağdaşmadığı konusunda şikâyette bulunmuştur.

36. Hükümet, yargılamaların uzunluğu ve kararların icra edilmemesiyle ilgili başvuruların incelenmesi için 6384 sayılı Kanun uyarınca yeni bir Tazminat

Komisyonu'nun kurulduğunu kaydetmiştir. Hükümet, başvuranın Tazminat Komisyonuna başvurması gerektiği için başvurunun bu kısmının iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olarak beyan edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

37. Mahkeme, *Ümmühan Kaplan/Türkiye* (no. 24240/07, 20 Mart 2012) davasında pilot karar usulünün uygulanması sonrasında Türkiye'de yeni bir iç hukuk yolunun oluşturulduğunu gözlemlemiştir. Mahkeme daha sonra, *Turgut ve Diğerleri* ((k.k.), no. 4860/09, 26 Mart 2013) davasındaki kararında, başvuranların iç hukuk yollarını, yani yeni hukuk yolunu tüketmedikleri gerekçesiyle yeni bir başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Mahkeme bu kararı verirken özellikle, bu yeni hukuk yolunun muhtemel surette (*a priori*) erişilebilir olduğunu ve yargılamanın uzunluğuna ilişkin şikâyetler için makul bir tazmin imkânı sunabildiğini değerlendirmiştir.

38. Mahkeme, *Ümmühan Kaplan* (yukarıda anılan, § 77) davasında vermiş olduğu kararda, daha önce Hükümete bildirilmiş olan bu tür başvuruları, olağan prosedür kapsamında yine de inceleyebileceğini vurguladığını kaydetmektedir.

39. Ancak Mahkeme, Hükümetin başvuranın 6384 sayılı Kanun ile tesis edilen yeni iç hukuk yoluna başvurmamasına ilişkin ilk itirazını göz önünde bulundurarak, yukarıda anılan *Turgut ve Diğerleri* davasında varmış olduğu sonucu yinelemektedir.

40. Dolayısıyla Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, başvurunun bu kısmının Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

D. Diğer Şikâyetler

41. Başvuran, Sözleşme'nin 14. maddesi kapsamında da şikâyette bulunmuştur.

42. Mahkeme, mevcut bilgi ve belgeleri göz önünde bulundurarak ve şikâyet konusu hususları görev alanına girdiği ölçüde dikkate alarak, Sözleşme veya Ek

ERBAŞ / TÜRKiYE KARARI

Protokollerde belirtilen hak ve özgürlükler açısından herhangi bir ihlalin söz konusu olmadığı kanaatine varmıştır. Dolayısıyla, Mahkeme, başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve 27 Eylül 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Paul Lemmens
Başkan